

Tankens klarhed bag lysets bibliotek

Anmeldt af Pierre Evald

Anmeldelse af Tidernas bibliotek: Malmös nya stadsbibliotek som vision och verklighet. Udgi- vet af Statens Kulturråd ved Barbro Thomas. WildellGruppen Malmö, 1997. 180 sider, illu- streret. Pris: SKR 120,-.

At en større sag var undervejs i Malmö, har ligget nogenlunde klart siden byggeprogrammet »Slott i Parken« så dagens lys i 1991. Den drivende kraft i processen har været bibliotekschefen Sven Nilsson, som også i Biblioteksarbejde 1993:39 har formidlet sine tanker om forandringsarbejdet på stadsbiblio- teket i Malmö.

Nu står det der, biblioteket, siden juni 1997. Og nu er den der, bogen, der dokumenterer omfang og teoretisk niveau for det forudgående planarbejde. Og lad det være sagt straks: Dens inspirationskraft er overvældende. Som det stykke A4-papir Sven Nilsson stak mig i hånden en råkold januar morgen først i 1996, med modeller for de nye integrerede udlånsstationer i det nye biblioteks hus. Underteg- nede har ikke i årevis mødt et A4-papir med større visionskraft end dette, og i bogen har vi nu hele konteksten foldet ud. I en lang række af veldisponerede afsnit om planarbejde, indretning af det sel- vinstrueren de bibliotek, bruger-undersøgelser, principper for kundskabsorganisering m.v.

De 22 afsnit lader sig for overblikkets skyld grup- pere i tre temaer:

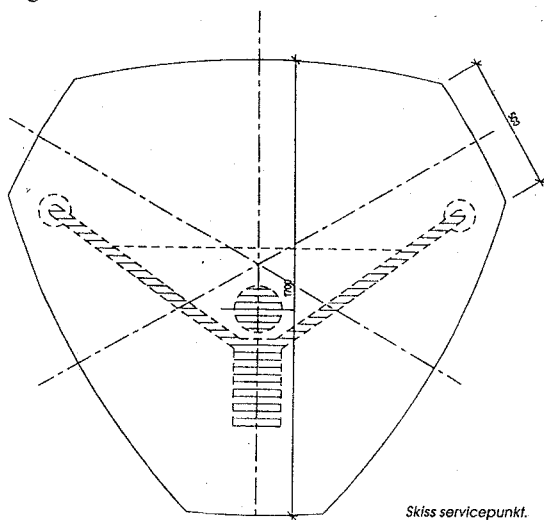
1. tema: Byggeprogram, visioner bag byggeriet og de aktuelle krav til et selvinstruerende bibliotek for både fantasi og kundskab. Af Sven Nilsson.
2. tema: Innovationsarbejdet omkring byggetek- niske løsninger, lokaleindretning og arbejdsorganisering m.v. Af Barbro Roos, Sven Nilsson, og produktleverandører.
3. tema: Brugerundersøgelser, selvbetjeningskon- cept, kundskabsorganisation og IT-udvik- ling. Af Sven Nilsson og Boris Zetter- lund.

Byggeprogrammets bærende principper er en ennemæssig integration, hvor mediernes indhold og ikke deres form bestemmer placeringen. Det er også en arbejdsorganisering baseret på miniteams af en bibliotekar og en kontoransat. Det er endvi- dere et højt niveau af selvbetjening og det er ende- lig en samlings centreret samordning af medier, besøgende og personale. Disse principper har været struktureren de for byggeriets udformning, for lokaleindretning og for materialeexponering. Så vi nu står med det første bibliotek i Norden, hvor der allerede fra tegne bordet af er sigtet mod at skabe

ideelle fysiske rammer for fremtidens tværfaglige teknologiunderstøttede team arbejde.

Et afsnit om aktuelle samfundskrav til bibliotekets virksomhed - Biblioteket och tiden - må være fremtidig pligtlæsning for både studerende og biblioteksansatte. Samfundstendenser og impulser tænkes ind i biblioteksvirksomheden, og der diskuteres en række velegnede planløsninger og indretningskoncepter. I Henning Larsens smukke bygning er landskabet brugt som billede for lokaleindretningen, med en organisk sammenhæng og rytmisk vekslen mellem hovedstrøg, torve og mindre stræder for opstillingen. Et koncept, der dog fuldt så vel kunne have taget byen og ikke landet som metafor. Rummets fleksibilitet er et fortsat krav siden Plovgårds lancering i 1967, men nu udvidet til også at omfatte tekniske installationer og scenografisk gestaltning.

Samarbejdet mellem arkitekt og bibliotek fremgår ikke explicit, men med Henning Larsens rotunde er der skabt en heldig forbindelse mellem funktionelle hensyn og æstetiske virkemidler i et samspil med den omgivende parks kæmpetræer. Træer, der i silhouet gennem glaspartier i fuld bygningshøjde frem træder som bonsai-lignende gevækster for husets benyttetere. Lysindfaldet er et bevidst benyttet virkemiddel og må være mageløst, med døgnrytmen og med årstidernes farveskift.

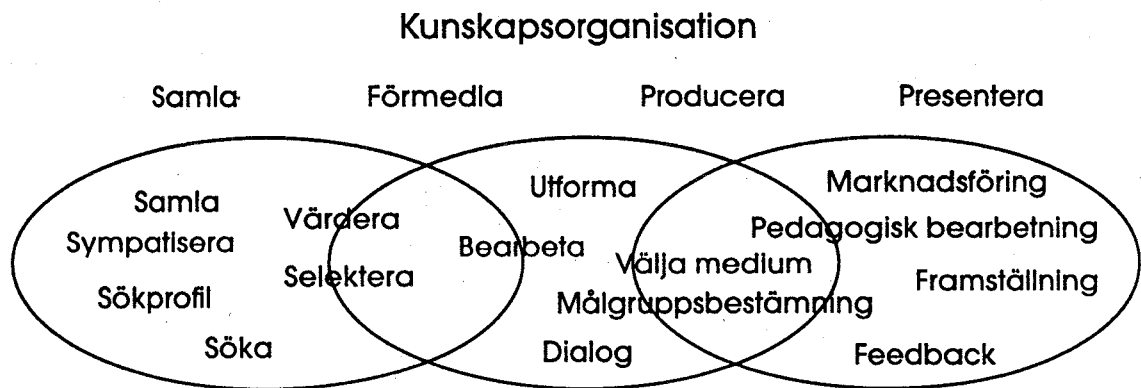

Figur 1

Det nævnes at indretningsprogrammet er revideret tre gange undervejs i byggeprocessen. Interaktionen mellem ambitiøse kravspecifikationer, high-tech løsninger og en økonomisk rammesætning har haft en række feed-backmekanismer, der har virket tilbage på de oprindelige intentioner. Og det var næppe at forvente andet, med det niveau af biblioteksteknisk innovation som bogen vidner om. Barbro Roos, der har fungeret som projektleder i udviklingsarbejdet og tidligere som projektsekretær i BOKLYFTET, beskriver i en række afsnit det meget spændende og nytænkende arbejde der har fundet sted i forbindelse med design af arbejdsborde, pc-borde og informationspunkter. Arbejdet er foregået i tæt samspil med produktleverandører og indretningsarkitekter fra Fullskalelaboratoriet ved Lunds tekniske højskole, og med inspiration fra nyere IT-kontormiljøer som Otikon, Ericsson og Digital. Arbejdet med selvbetjeningsfaciliteter for aflevering og udlån er grænseoverskridende, suppleret af en arbejdsmiljøfremmende robotsortering af afleveret materiale. Centralbiblioteket i Esbjerg har i sin indretning af ekspeditionsområdet benyttet tilnærmelsesvis samme designmodel som nu ses anvendt i Malmø.

Resultatet blev, med Barbro Roos ord, et bibliotek uden barrierer. Et bibliotek hvor der bevidst er arbejdet med det barrierebegreb som også var godt oppe at vende i 1970'erne diskussioner i Danmark. Ingen barrierer i mødet mellem låner og bibliotekar, eller rettere biblioteksansat. For de specialdesignede informationspunkter til stående arbejde er bemandet med en bibliotekar og en kontoransat. I Sven Nilssons analyse af den tværfaglige gruppeorganisering og kompetenceopbygningen er der flere vitaminer at hente end i myriader af hjemlige rapporter. For at kompetenceopbygning udadtil forudsætter kompetenceopbygning indadtil fremgår med al ønskelig tydelighed af det generelle faglige niveau i bogens afsnit. Ikke mindst i systemchefen Boris Zetterlunds afsnit om IT uden grænser. Det er yderst læsbart og vidner om et veldefineret samspil mellem virksomhedsstrategi og IT-strategi. Hvor NILS-projektet, Z39.50 standarden, fuldttekstbaser, value adding af poster og orienteringen mod

Figur 2

Författarens bearbetning av en figur i DIK Forum 4/96 s 9.

intelligente agenter lægger den dagsorden vi alle kommer bevæge os indenfor i de kommende år.

Endelig bør der peges på afsnittet om kortlægningen af lånernes aktivitetsmønster og tidsforbrug, hvor det nære samspil mellem en række af aktiviteter falder i øjnene. Et stimulerende benyttelsesmønster, hvor medier og funktioner indgår i frugtbare hybrider der langt overskrider hvad interaktionen mellem et individ og et stk. pc kan præstere. Og på det afsnit hvor observation og refleksion fører til modellering og nye veje for bibliotekets kundskabsorganisering. Om navigationen gennem fakta til forståelse, i en opdagelsesrejse hvor også mødet med det uventede kan påvirke erkendelsesprocessen retning og resultat. Det er en af afsnittets pointer, at fremtiden for biblioteket ligger i områderne: Producera og Presentera i hosstående figur. Og det afsnit hvor...Stop! Og læs selv videre.

Malmø stadsbibliotek kan komme til at danne skole her i århundredets anden biblioteksomstilling i 1990'erne, ganske som Stockholms stadsbibliotek gjorde det i den første store omstillingsperiode i 1920'erne. At det i 1990'erne er overgangen til informationssamfundets bibliotekskoncept det handler om, indikerer at nyorienteringen og innovationsarbejdet her er af paradigmatisk karakter.

Bogens farveillustrationer er appetitvækkende i sjældent omfang. Layout og præsentation af stoffet yderst professionelt i bedste forstand.

Bibliotekschefen Sven Nilsson får ikke lejlighed til at stå for renoveringen af den gamle biblioteksbygning og for at opleve funktionsdueligheden i det nye biblioteks hus på nært hold. Der er gået kommunalpolitik i'et, og hans periode som chef ved Malmø stadsbibliotek er nu bragt til ophør. For den interesserede kan der henvises til en række partsindlæg i Biblioteksbladet 1997:5. Jeg skal undlade at sætte ord på visdommen i denne beslutning, men blot nævne, at der er biblioteksledere vi kan tåle at undvære, og biblioteksledere vi dårligt tåler at miste. Sven Nilsson hører til i sidstnævnte kategori.

Det er selvklart, at man kan være biblioteksleder i Danmark uden at føle sig kaldet til at fordybe sig i denne publikation. Og vi kan da også fortsat bygge og indrette folkebiblioteker, der hviler på fremskrivning af industrisamfundets bibliotekspraksis, uden at inddrage den teori og metode, der her tilby-

des os som afsæt for en mere visionær lokal biblioteksudvikling. Det lader sig gøre, men ét er sikkert: Vore lånere kommer aldrig at tilgive os.

Objektiv anmeldelse? Ikke her. Der må være plads til begejstring i ny og næ. Efter læsning af denne bog, tryk: Repeat. Og derefter: Action.